

Forslag til

Natura 2000-handleplan 2016–2021

Rosborg Sø

Natura 2000-område nr. 37

Habitatområde H37

Titel:
Forslag til Natura 2000-handleplan 2016-2021 Rosborg Sø
Natura 2000-område nr. 37
Habitatområde H37
Udgiver: Viborg Kommune
År: 2016
Forsidefoto: Gul stenbræk. Foto Viborg Amt
Kort: © Viborg Kommune (Kort og Matrikelstyrelsen)

Må citeres med kildeangivelse.

VIBORG
KOMMUNE

Indholdsfortegnelse

Resumé	4
Baggrund	5
Redegørelse for gennemførsel af seneste handleplan	6
Behov for indsatser	7
Indsatser fordelt på aktør	8
Prioritering af den forventede indsats	9
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse	10
Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner	11
Bilag 2: Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan	11
Bilag 3: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag	11
Bilag 4: Kortbilag	11

Resumé

Handleplanen for Rosborg Sø Natura 2000-område nr. 37 beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021.

Målet er at bevare og fremme de naturtyper og arter, som området er udpeget for at beskytte. Der vil i særlig grad skulle ske en indsats den truede art gul stenbræk, men også andre arter der knytter sig til kolde, mosdominerede kildevæld eller rigkær med lavtvoksende, artsrig vegetation.

Indsatsen i denne planperiode er rettet mod en bekæmpelse af invasive arter på naturtypen tør hede med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %. Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på arealer med surt overdrev og rigkær og arterne damflagermus og gul stenbræk, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem NaturErhvervstyrelsen.

Baggrund

Naturstyrelsen har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2016–2021. Natura 2000-planerne kan ses på Naturstyrelsens [hjemmeside](#).

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Viborg og Skive Kommuner på grundlag af Natura 2000-plan for Rosborg Sø Natura 2000-område nr. 37.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages dog af Naturstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Skovhandleplaner 2010-21 gælder således fortsat. Kommunerne og Naturstyrelsen er hver især ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af år 2021.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-område, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne drifts- og plejeplaner. Naturstyrelsen ønsker selv at udarbejde drifts- og plejeplaner for egne arealer, og resuméer af disse planer kan ses i bilag 1. Herudover indgår denne drifts- og plejeplanlægning for offentlige arealer kun i handleplanens tabel 6.

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 med senere ændringer), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 1603 af 15. december 2014) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 76 af 21. januar 2014).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer ([LOV nr. 425 af 18/05/2016](#)). For samtlige statslige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering. Handleplanerne har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i de miljøvurderede Natura 2000-planer. Da handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, er det kommunernes vurdering, at der ikke er behov for en fornyet miljøvurdering.

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunerne har i den mellemliggende perioden arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Tabel 1. Følgende projekter er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler:

Kommune	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Viborg	Lysåbne naturtyper		
	Ingen indsats		

Tabel 2. Følgende projekter er finansieret gennem landdistriktsmidler og er faciliteret af kommunerne:

Kommune	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Viborg	Lysåbne naturtyper		
	Ingen indsats		

Tabel 3. Der er iværksat følgende Life-projekter:

Kommune	
Viborg	Der er ikke iværksat Life-projekter inden for Natura 2000-området.

Ud over de ovennævnte indsatser har kommunen søgt at gennemføre Natura 2000-handleplanen gennem følgende tiltag:

Kommune	
Viborg	• Oplysninger på hjemmeside: http://kommune.viborg.dk/Borger/Natur,-miljoe-og-affald/Mose,-hede-og-andre-arealer/Natura2000/Tilskudsmuligheder • Informationsmøder, bl.a.: I samarbejde med Agri Nord og LMO afholdt Randers og Viborg Kommuner et informationsmøde for lodsejere, dyreholdere, naturplejere og andre interesserede i de to kommuner den 16. marts 2016 på Agro Business Park, Foulum. • Oplæg på Naturstyrelsens SEGES-kurser. • Naturvandring ved Hald Sø i N35 den 6/6-2013 i samarbejde med Landboforeningen Midtjylland om bl.a. NaturErhvervstyrelsens plejeordninger.

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for Natura 2000-område nr. 37 Rosborg Sø beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan kan ses i bilag 2, mens naturtyper og arter på udpegningsgrundlag fremgår af bilag 3. På baggrund af dette har kommunerne vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor igangsatte indsatser for handleplanen for planperioden 2010-2015 ikke er gennemført i sin helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Tabel 4. Behov for forvaltningstiltag for naturtyperne*

Forventede forvaltningstiltag og metoder		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper*	Rydning af uønsket opvækst	0 ha	Op til 0,1 ha	Op til 0,1 ha
	Forbedring af hydrologi	0 ha	Op til 0,3 ha	Op til 0,3 ha
	Græsning eller høslæt	1,55 ha (MVJ)	Op til 0,6 ha	Op til 2,2 ha
Ny habitatnatur		0 ha	0 ha	0 ha
Bekæmpelse af invasive arter		0 ha	0 ha	0 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner. Se bilag 1.

Tabel 5. Behov for forvaltningstiltag for arter ud over indsatser for naturtyper*

Forventede forvaltningstiltag og metoder	Skøn over behov:		
	Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Ingen	0 ha	0 ha	0 ha

* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne drifts- og plejeplaner. Se bilag 1.

Indsatser fordelt på aktør

I Natura 2000-planen indsatsprogram er der retningslinjer, hvor der er behov for en nærmere afklaring af, hvem der følger op på retningslinjerne. Det drejer sig om følgende retningslinjer:

- Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtypen tør hede med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
- Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på arealer med surt overdrev og rigkær og arterne damflagermus og gul stenbræk, som har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang. .

Det kan både være handleplanmyndighederne og offentlige lodsejere, der skal følge op på disse retningslinjer. Derfor angiver tabel 6 den aftalte opgavefordeling mellem handleplanmyndighederne og de offentlige lodsejere i Natura 2000-området.

Tabel 6 omfatter både private og offentlige arealer (inklusiv de offentlige arealer, hvor lodsejeren selv udarbejder drifts- og plejeplan).

Tabel 6. Fordeling af opgaver mellem handleplanmyndighed og offentlige lodsejere

Indsats		Handleplan- myndighed	Offentlig lodsejer	Total
		Viborg Kommune	Forsvaret	
Sammenbinding af naturtypeforekomster	Surt overdrev og rigkær	0 ha	10-15 ha	10-15 ha
Udvidelse af levesteder for arter	Damflagermus	0 ha	Prioriteres højt	Prioriteres højt
	Gul stenbræk	0 ha	Prioriteres højt	Prioriteres højt
Bekæmpelse af invasive arter		0 ha	0? ha	0? ha

Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2016-2021 har fokus på:

- Sikring af naturpleje
- færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2009-2015
- sammenhæng i naturen
- levesteder for ynglefugle og bekæmpelse af invasive arter.

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se tabel 4 og 5). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede tidsfølge af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

- Tidlig opsøgende/ faciliterende indsats over for særlige lodsejergupper, f.eks.:
 - o Lodsejere med særligt sårbare naturtyper og arter (f.eks. naturtyper og arter, hvis biogeografiske status er i fare for at blive alvorligt forringet),
 - o Lodsejere med særligt store arealer omfattet af Natura 2000-planerne,
 - o Lodsejere i de store naturområder i Natura 2000-området,
 - o Lodsejere, som er særligt interesserede i at gennemføre en indsats.
- Større og mere komplekse forvaltningsindsatser.
Det vil typisk være nødvendigt at prioritere større og mere komplekse indsatser tidligt i planperioden for at kunne nå at gennemføre indsatsen, f.eks. LIFE-projekter eller projekter, som kræver forundersøgelser.
- Der tilstræbes synergier mellem Natura 2000- og Vandplanindsatser.
- Skive Kommune 2018: Mindre rydningsprojekt på kortlagt tør hede.

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Viborg Kommunes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i tabel 7, og i den forbindelse tager kommunen en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 7 viser kommunens plan for interessentinddragelse, men der kan ske ændringer, hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det. Den gældende tidsplan kan altid ses på kommunens hjemmeside.

Tabel 7. Forventet plan for interessentinddragelse

Projektnavn	Initiativ	Tidsplan	Kommune(r)
Orientering af Grønne Råd om projektstatus	Kommunen afholder møder 4 gange årligt	Hele planperioden	Viborg Kommune
Drøftelse med landbrugets organisationer ved fælles dialogmøder	Kommunen afholder møder 1-2 gange årligt	Hele planperioden	Viborg Kommune
Integreret LIFE projekt i Himmerland - Landmanden som naturforvalter	Interessentinddragelse som en del af projektet	2018-2025 (forudsat projektet godkendes af EU)	Viborg Kommune

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive, hvornår projekterne fysisk bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres drifts- og plejeplaner

Forsvaret ejer 95 % af habitatområdet. Forsvarsministeriets Ejendomsstyrelse har oplyst, at de fremsender deres forslag senest den 20. januar 2017.

Bilag 2: Indsatsprogram og sammendrag af den statslige Natura 2000-plan

Henvi sning til Naturstyrelsens Natura 2000 plan: http://svana.dk/media/189269/37_n2000plan_2016-21.pdf.

Bilag 3: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område bestående af habitatområde H37. I øvrigt henvises til Naturstyrelsens Natura 2000 plan: http://svana.dk/media/189269/37_n2000plan_2016-21.pdf.

Tabel 8. Naturtyper på udpegningsgrundlaget

Naturtype nr.	Naturtype	Staten (ha)	Viborg (ha)	I alt (ha)
3150	Næringsrig sø	1,7	0,2	1,9
4030	Tør hede	0,4	0,0	0,4
6230	Surt overdrev	2,2	0,2	2,4
7140	Hængesæk	19,3	0,0	19,4
7220	Kildevæld	5,5	0,6	6,1
7230	Rigkær	28,4	1,4	29,8
I alt		57,5	2,5	59,9

Arter på udpegningsgrundlaget.

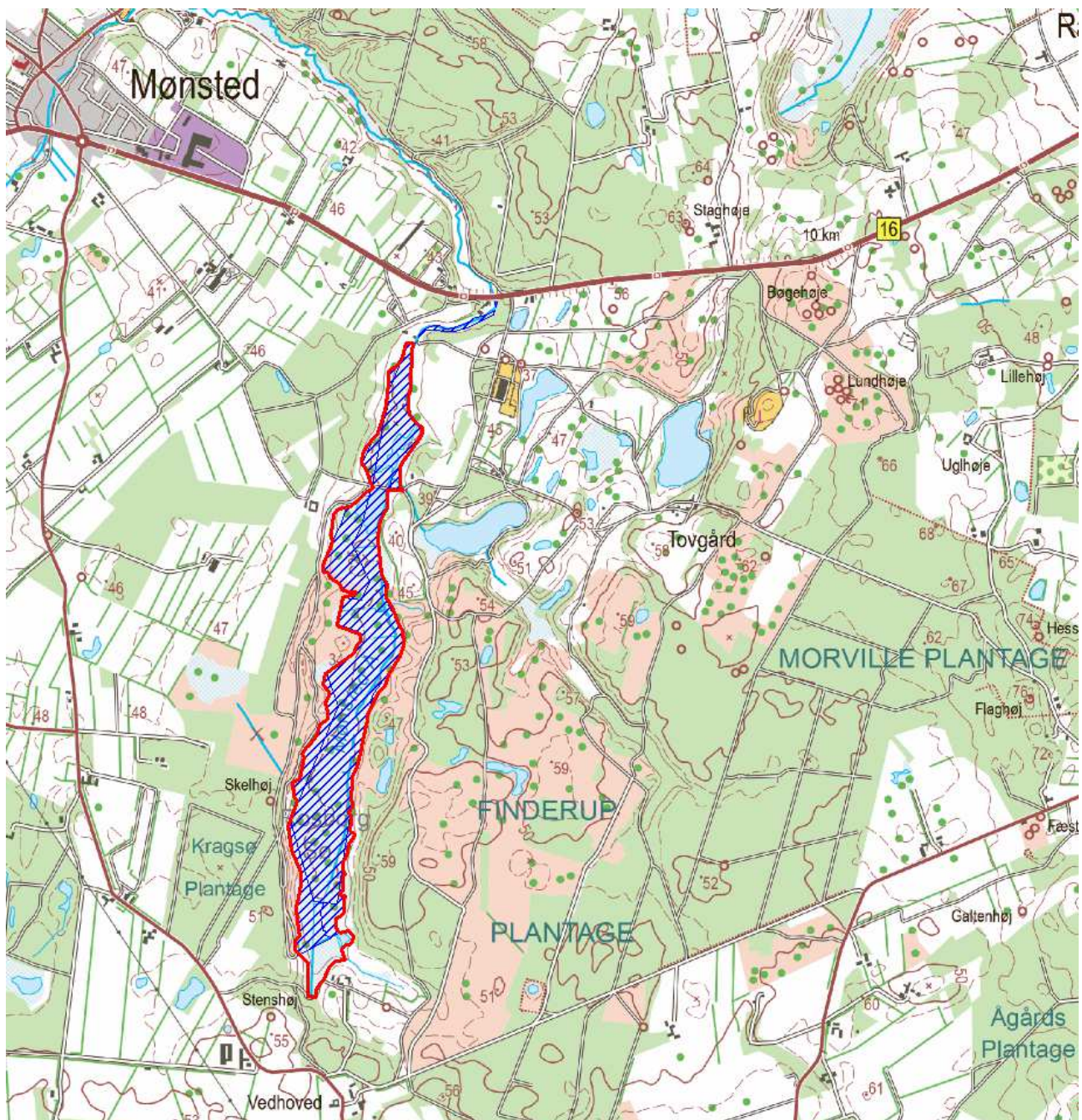
Kildevældsvindelsnegl (1013)
Bæklampret (1096)
Odder (1355)
Blank seglmos (1393)
Gul stenbræk (1528)

Der er foretaget en kortlægning og tilstandsvurdering af følgende naturtyper i Natura 2000-området:

Tabel 9. Naturtilstand/skovtilstand af kortlagte naturtyper

Naturtype nr.	Naturtype	Tilstandsklasse				I alt (ha)
		1 (ha)	2 (ha)	3 (ha)	4 (ha)	
3150	Næringsrig sø		1,9	0,0		1,9
4030	Tør hede			0,4		0,4
6230	Surt overdrev			2,4	0,0	2,4
7140	Hængesæk		6,8	12,6		19,4
7220	Kildevæld	0,1	3,8	2,0	0,3	6,1
7230	Rigkær		4,5	24,5	0,8	29,8
I alt		0,1	16,9	41,9	1,1	59,9

Bilag 4: Kortbilag

Kortet viser Natura 2000-område nr. 37 Rosborg Sø (rødt omrids). Blåt omrids og skravering er statsejede arealer i Natura 2000-området.